

Спеціалізованій вченій раді К 18.819.03
Таврійського державного агротехнологічного
університету

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора Нестеренко Світлани Анатоліївни на дисертаційну роботу Рекуша Антона Миколайовича «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з напрямами науково-дослідної роботи.

В сучасних умовах господарювання досить гостро посталася проблема інноваційного забезпечення виробничої діяльності аграрних формувань, яка з огляду на її важливість потребує вирішення на новій методологічній та емпіричній основі. Її загально-науковою базовою основою є перехід на інноваційний напрям розвитку галузей національної економіки. Це пов'язано насамперед із забезпеченням конкурентоспроможного розвитку господарюючих структур. В контексті зазначеного тема дисертаційної роботи Рекуша А.М., яка присвячена розробці теоретичних зasad та практичних рекомендацій щодо формування результативної системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств для обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності в їх стратегічному розвитку, є актуальною.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з планами науково-дослідної роботи Національного університету біоресурсів і природокористування України. Вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, яке

дозволить підприємствам отримувати високі прибутки, є складовою частиною наукових досліджень за темою: «Розробка теорії і методології формування адаптивно-розвиваючої системи менеджменту в умовах інституціонально-структурної трансформації економіки України» (номер державної реєстрації 0107U004874), у межах якої автором викладені теоретико-методологічні та практичні підходи до формування системи управління інноваційною діяльністю в сільськогосподарських підприємствах.

2. Ступінь достовірності і обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження, наукова новизна.

Проведений аналіз дисертації Рекуша А.М. свідчить, що робота має логічну послідовність викладання результатів дослідження, а поставлені питання є достатньо розглянутими і завершені конкретними висновками і пропозиціями.

Ознайомлення з теоретичними і методологічними аспектами управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств представлених в першому розділі дисертаційної роботи, показує з'ясування сутності, значення, об'єкт управління інноваційної діяльності підприємств (с.23-49), ідентифікація якого в достатній мірі розкривається висвітленням еволюції теоретичних поглядів на економічну сутність управління інноваційною діяльністю підприємств. Науково обґрутованими постають особливості управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с.50-56). Завдяки такому підходу здобувачеві вдається подолати неоднозначність існуючих підходів науковців при трактуванні низки досліджуваних економічних категорій. Поділяємо позицію автора щодо вагомості методичних підходів дослідження оцінки управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с.57-69). Здобувачем сформовано досить солідну оцінку управління інноваційною діяльністю, ґрутовність якої витікає з науково опрацьованих критеріїв і показників, що визначають ефективність

функціонування підприємств на сучасному ринку.

Оцінка управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, що має місце у другому розділі дисертації, цілком справедливо першу позицію відводить передумовам активізації інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с.72-95). Автор відмічає, щоб задовільнити внутрішній попит та вивести країну на світові аграрні ринки можливо лише при технологічній модернізації, яка здатна забезпечити формування екологічного, результативного, ресурсозберігаючого, сільського господарства, при цьому головною умовою є активна інноваційна діяльність підприємств.

Служними в оцінці ефективності управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с.96-115) є узагальнення дисертантом можливих умов раціонального та оптимального використання наявних виробничих ресурсів, активізації інноваційної діяльності, використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій. Останні заслуговують на особливу увагу. Бо надають можливості тривалий час неодноразово підвищувати ефективність виробничо-господарської діяльності. Даний висновок ґрунтується на огляді різnobічних літературних джерел вітчизняних та зарубіжних економістів з досліджуваної проблеми.

Розкриваючи еколо-інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств досліджуваного регіону (с. 116-134), здобувач цілком справедливо вказує, що ефективний розвиток сільськогосподарських підприємств, залежить від прийняття правильних управлінських рішень, від інноваційних технологій, техніки, нової породи тварин та нових сортів, від мотивації працівників, від чітко проведеного аналізу слабких сторін та загроз підприємства та усунення даних загроз.

Запропоновані в третьому розділі дисертації напрями вдосконалення інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с.138-157), заслуговує уваги обґрунтування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств в їх стратегічному розвитку. Основним активізатором забезпечення стратегічного розвитку підприємств є інноваційна складова, яка

повинна охоплювати усі підсистеми підприємства в органічній їх єдності – техніко-технологічного, соціально-економічного, організаційно-управлінського, обліково-аналітичного, фінансового, комунікаційного, процесного, інформаційного, біологічного, експортно-орієнтованого, інтелектуального, ресурсно-забезпечуючого та іншого спрямування.

Авторський підхід щодо методичного забезпечення діагностики прогнозування інноваційної діяльності підприємств в їх стратегічному розвитку (с.158-170) є достатньо науково-обґрунтованим. Аргументом на користь такого висновку слугує те, що здобувач висвітлює обґрунтування методики визначення рівня розвитку соціально-економічних систем та їх конкурентних потенційних можливостей, яка охоплює 16 показників як критеріїв оцінки, а саме: досягнення цілей – задоволення потреб споживачів за кількісними і якісними параметрами цільового спрямування, виконання зобов'язань перед суб'єктами за інтересами, досягнення цілей у зовнішньому конкурентному середовищі, досягнення цілей пріоритетного стратегічного розвитку за основними напрямами внутрішнього спрямування, виконання зобов'язань перед суб'єктами інтелектуальної власності та колективом підприємства, забезпечення структурної раціональності, збалансованості – організаційної цілісності, сформованої тріади влади, ціннісних орієнтацій як складових потенціалу та іміджу підприємства.

Проектування системи управління інноваційною діяльністю сільгосподарських підприємств на перспективу (с.171-197) логічно здійснюється з врахуванням низки основних ринкових факторів. Наукову грунтовність даного процесу забезпечує використання автором оптимізаційної виробничої структури сільгосподарських підприємств для оптимального ведення господарства задля підвищення конкурентоспроможності на основі економіко-математичного моделювання. Заслуговує на увагу як науковців, так і практиків пропозиція здобувача включати до такої системи впровадження інноваційних технологій, наковий потенціал та практичний досвід використання технологій яке сприятиме підвищенню рівня прибутковості

сільськогосподарських підприємств..

Ознайомлення з дисертаційною роботою Рекуша Антона Миколайовича дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, що містяться в ній. Вони базуються на принципах системного підходу та аналізу проблем управління інноваційною діяльністю, вивчені законодавчих та нормативно-правових актів, а також наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених за темою проведеного дослідження. Для досягнення високого ступеня обґрунтованості та достовірності наукових результатів дисертантом використані різні методи дослідження, зокрема діалектичний, монографічний, абстрактно-логічний, статистико-економічний, кореляційно-регресійний, економіко-математичного моделювання та інші.

Мета, задачі, предмет та об'єкт дослідження у дисертаційній роботі сформульовані коректно відповідно до обраної теми. Структура та зміст роботи відповідають постановленим цілям, теоретично, методично і практично взаємообумовлені, демонструють обґрунтовану позицію здобувача щодо напрямків вдосконалення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Дослідження Рекуша А.М. характеризується науковою новизною ряду обґрунтованих положень, які були одержані в результаті теоретико-методологічного обґрунтування наукових зasad та розроблення практичних рекомендацій щодо формування результативної системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств для обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності в їх стратегічному розвитку. Найбільш суттєвими результатами проведених досліджень, які мають наукову новизну і виносяться на захист є:

удосконалено:

– цільову спрямованість управлінських дій при формуванні передумов та проектуванні результативної системи управління процесами; конкурентно-інноваційну політику; моделі інноваційної діяльності підприємств та алгоритм

побудови системи управління їх динамічним розвитком як цілісністю для формування результативного управління інноваційною діяльністю соціально-економічних систем (С.175-188);

– тлумачення поняття «інноваційна діяльність», яке, на відміну від наявних, розглядається в системі як динамічно-розвивальний науковий процес, інноваційно-збалансована системна зміна параметрів потенціалу підприємств на вході, у процесі і виході, при створенні кінцевого якісно нового продукту і наданні послуги суб'єктам за інтересами та задоволенні їхніх потреб із дотриманням екологічних, соціальних, економічних, конкурентоспроможних та інших вимог в їх органічній єдності (с. 29);

– інтерпретацію поняття «інновація» в контексті системного методологічного підходу як системно-якісний, динамічно-розвивальний інноваційний процес, спрямований на розробку і впровадження результатів інтелектуальної праці для змінення потенціалу підприємства як нових збалансовано-структурних системних цілісностей забезпечення виробництва нового товару і надання якісно нової послуги при задоволенні потреб суб'єктів попиту за інтересами; інтерпретацію інших категорій у контексті теми дослідження, адаптованих цільовим установам спрямованих на розвиток інноваційного потенціалу як базової основи забезпечення конкурентоспроможного стратегічного розвитку підприємств (с. 38-39);

– класифікацію наукових підходів до формування інноваційної моделі розвитку сільськогосподарських підприємств, як системну цілісність, що охоплює концептуальну, комплексну, маркетингову, функціональну, стратегічну, інноваційну, активізаційну, мотиваційну, системну, інтеграційну, синергетичну складові, які у своїй органічній єдності повинні забезпечувати розвиток і якість життя, конкурентоспроможність та стабільний розвиток підприємств. Такий підхід покладено в основу обґрунтування методики визначення рівня розвитку соціально-економічних систем та їх конкурентних потенційних можливостей, які охоплюють систему показників та критеріїв оцінки (с. 141-146);

– класифікацію інновацій за типом розвитку соціально-економічних систем, яка містить соціальну, екологічну, організаційну, інтелектуальну біологічну, економічну, управлінську, функціонально-забезпечувальну, інформаційну, комунікаційну, експортно-орієнтовану, лідерського спрямування, антикризову, підприємницьку, ціннісно-орієнтаційну складові, що покладені в основу розкриття специфіки основного їх змісту на рівні господарюючих структур та уточнення політики на державному рівні (с. 158-163; 183-185);

набули подальшого розвитку:

– методичні підходи оцінки рівня інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств за визначальними напрямами та типами їх розвитку національної політики в їх органічній єдності для виявлення можливостей і сильних сторін, слабких сторін і загроз як передумов формування результативного управління розвитком соціально-економічних систем на інноваційній основі (С. 163-171);

– методичний підхід до проектування системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств, яка дуальні взаємодії суб'єктів діяльності за типами їх реакції та поведінки (с. 174);

– результативності діяльності сільськогосподарських підприємств рекомендуємо здійснювати з урахуванням специфіки їх розвитку, які виділено нами в 3 групи на основі техніко-технологічної модернізації, структурно-породної оптимізації, маркетингової, інформаційної, організаційної складової та розробленої нами системи активізаційної діяльності, спрямованої на виробництво органічно чистої продукції, задоволення потреб суб'єктів за інтересами в обраних стратегічних зонах господарювання. Акцент зроблено на посилення ролі державної аграрної та інвестиційної політики, спрямованої на активізацію нововведень для конкурентоспроможного розвитку аграрного сектора економіки (с. 72-135).

Кожний розділ закінчується обґрунтованими висновками, Список використаних джерел охоплює основні праці вітчизняних і зарубіжних вчених

за тематикою дослідження. В обґрунтуванні висновків дисертант спирається як на результати власних розробок, так і на праці провідних вчених з обраної теми.

3. Наукове і практичне значення одержаних результатів досліджень.

Узагальнення та розвиток теоретико-методологічних положень щодо формування результативної системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств підтверджують системність підходу до вивчення досліджуваної проблеми та дають можливість зробити висновок, що проведене дисертаційне дослідження має важливе наукове значення. Здійснені автором дослідження, узагальнення наукового та практичного досвіду дозволили дисертанту підготувати роботу, наукова цінність якої полягає в обґрунтуванні напрямів підвищення конкурентоспроможності в їх стратегічному розвитку. Автору вдалося комплексно і системно опрацювати значний масив економіко-статистичної інформації та виділити низку найнагальніших проблем, актуальних на нинішньому етапі розвитку підприємств.

Результати дисертаційної роботи є придатними для застосування в практичній діяльності підприємств та у навчальному процесі під час підготовки фахівців економічного напрямку. Основні положення, викладені автором, є важливим підґрунтям подальшого розвитку теорії і практики управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Рекомендації, які надані в дисертації, фактично аргументовані, підкріплені відповідними факторними залежностями. Вони спрямовані в кінцевому підсумку на розвиток агропромислового виробництва, покликані вирішувати питання з управління інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств та в обґрунтуванні методик оцінки його ефективності.

Підсумовуючи вище сказане, вважаю, що тему дисертаційної роботи розкрито в повному обсязі, результати дослідження доведено до рівня їх впровадження. Оформлення дисертації роботи відповідає вимогам, що ставляться до написання кандидатських дисертацій економічного профілю.

4. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення роботи висвітлені в авторефераті дисертації та в 14 наукових працях загальним обсягом 4,3 друк. арк., а саме: 3 статті в наукових фахових виданнях України, обсягом 2,5 друк. арк.; 2 статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, обсягом 1 друк. арк.; 9 тез наукових доповідей, обсягом 1 друк. арк.

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації.

Обсяг друкованих праць, їх кількість, зміст і стиль викладу результатів дослідження, наукових положень та рекомендацій відповідають встановленим вимогам до публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

5. Критичні зауваження та дискусійні положення по дисертації

Оцінюючи в цілому дисертаційну роботу позитивно, хотілося б звернути увагу на деякі зауваження та дискусійні положення:

1. В підрозділі 1.2 «Особливості управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» автору бажано було б представити більш ширше розкрити особливості управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств як ринкових суб'єктів господарювання, оскільки воно більше зводиться до інновацій в аграрному секторі економіки;
2. В підрозділі 1.3. с. 70 дисертаційної роботи автор цілком вірно наводить що інноваційна діяльність повинна охоплювати усі підсистеми підприємства в органічній їх єдності – техніко-технологічного, соціально-економічного, організаційно-управлінського, обліково-аналітичного, фінансового, комунікаційного, процесного, інформаційного, біологічного, експортно-орієнтованого, інтелектуального, ресурсно-забезпечуючого та іншого спрямування, однак дане твердження доцільно було б представити у формалізованому вигляді;

3. У параграфі 2.2 дисертаційного дослідження бажано було б розкрити, які саме критерії оцінки здобувач брав за основу при розгляді організаційних інновацій.

4. Рис. 2. 11. Автором розрахована рейтингова оцінка інноваційного потенціалу аграрного сектору економіки України, 2017р. за такими основними блоками, як: освітній, кадровий, організаційний, фінансовий та результативний. Бажано було б розписати за якими саме критеріями розраховувався результативний блок.

5. У параграфі 2.3 дисертаційної роботи автор не здійснює аналіз впровадження систем екологічного менеджменту згідно міжнародного стандарту ISO 14001 у досліджуваних сільськогосподарських підприємствах. До того ж варто було б проаналізувати вимоги щодо сертифікації органічної продукції (молока, зернових) та визначити чи є у досліджуваних підприємств можливості щодо її виробництва і необхідні сертифікати.

6. В підрозділі 3.2. автор досить глибоко дає оцінку інновацій за типами їх розвитку. Однак бажано було б у формулах ввести коефіцієнти вагомості.

7. Для підвищення рівня обґрунтованості та прийнятті управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємств на побудованій багатофакторній моделі виявлено вплив часткових показників на інтегральний показник рівня інноваційної діяльності, однак бажано було б при побудові багатофакторній моделі провести і додаткові дослідження, включивши до результативних показників: прибуток на 100 га сільськогосподарських угідь та рівень рентабельності, %.

В цілому висловлені зауваження носять рекомендаційний характер і не знижують наукової і практичної цінності даного дисертаційного дослідження.

6. Загальний висновок про наукову роботу дисертанта

Дисертаційна робота Рекуша Антона Миколайовича на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» є самостійною науковою працею, яка містить сукупність наукових положень та практичних результатів, має внутрішню єдність і свідчить про особистий внесок автора при формуванні результативної системи управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств для обґрунтування напрямів

підвищення конкурентоспроможності в їх стратегічному розвитку.

На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертаційна робота «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» є завершеним науковим дослідженням, відзначається науковою новизною та має практичну цінність і відповідає таким чином вимогам п.п.9,10,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Рекуш Антон Миколайович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, завідувач
кафедри менеджменту
Таврійського державного
агротехнологічного університету

С.А. Нестеренко

Підпис С.Нестеренко
завіряю:

А.В. Терещенко